

Jiří Malšovský

DÍVKA Z OBRAZU

a jiné povídky

Jiří Malšovský

DÍVKA Z OBRAZU

a jiné povídky

Poděkování

Děkuji Jiřímu Žákovi za jeho nezištné lekce autorského psaní. Jeho skvělý pedagogický přístup mi otevřel oči i myšlenky. Děkuji svým prvním čtenářům recenzentům: rodičům, mé ženě, mé dceři a té hrstce přátel, která měla možnost číst mé řádky, které v tu chvíli ještě pomyslně nezaschly. Za trpělivost při korekturách opět děkuji Jaroslavě Interholcové. Za technickou podporu děkuji Romanu Slavíkovi. A obzvlášť nesmím zapomenout poděkovat Rimčákovi. Ví proč..

Obsah:

1. Těžký jazyk
2. Dívka z obrazu
3. Švestka
4. Knižník
5. Časáky
6. Točeňák
7. Psí život
8. Deník Eduarda M.
9. Ze života
10. I.Q.
11. Diamanty
12. Jsi na řadě
13. Obonba, aneb spiknutí
14. Indián za všechny prachy
15. Kakao

Těžký jazyk

O češtině už byly popsány stohy papíru. Počínaje Dalimilem a Kosmou, následovali Jan Hus, jeho jmenovci Komenský a Werich, z nichž poslední zmíněný uměl česky, jako opravdu málokdo. Uvádět výčet všech, kteří horovali pro naši mateřštinu, by bylo sdělování nadbytečných informací.

Ale nedá mi, abych se s vámi nepodělil o svou přízeň k rodnému jazyku. Stále se totiž vyvíjí díky nepřebornému množství vlivů zevnitř i zvenčí. Snad nejvíc podléhá vlivu angličtiny, či spíš její americké sestřenice. Chceme být přece světoví!

V minulosti jsem měl možnost trochu nahlédnout pod pokličku jiných jazyků. Co je to zvláštností, různých intonací i zvukových barev. A naučit se ten který jazyk úplně dokonale, je téměř nemožné. Nejobtížnější je ale jazyk český. Vzpomeňme si na naše první seznamovací krůčky s kraso a pravopisem na základní škole. Tvrdé a měkké i. Kvůli těmto dvěma zdánlivě nevinným písmenkům bylo už tolik breku, svistu rákosek a trestů! Stokrát opsat slovo "babyčka"! Znáám jednoho, dnes poměrně slavného zpěváka (z pochopitelných důvodů ho nebudu jmenovat), který si dodnes při psaní textů k písničkám obě písmenka plete. A tak raději píše všude jen měkké i. Je-li při tomto svém obvyklém pochybení někým přistižen, s klidem prohlásí svým hlubokým barytonem:

„Já vim, že existuje tvrdý a měkký i, ale nevím, kde se který píše. Tak používám radši jenom jedno. Někdy je to dokonce správně. A co? Posluchač to stejně nepozná.“

Nejhorším oříškem je náš jazyk pro cizince. Mnoho komiků se proslavilo parodiemi zkomolenin a nesmyslných slovních spojení, které přeposlechli od cizích státních příslušníků, snažících se zapojit do české konverzace. Jsou ale výjimky. Znáám paní Charlotu, Američanku odkudsi z Oregonu. Za hluboké totality se z lásky vdala (tuším, že v roce 1963) za českého chlapce. Žije v Čechách dodnes, pracuje pro dabing a česky umí tak dobře, že její původ nikdo nepozná. Říká: „Ovládat jazyk země, kde se rozhodneš žít, není jenom nutnost. Je to hlavně zdvořilost!“

Naopak můj kamarád Zoli, lékař a internista je původem Maďar. Má drobné problémy pořád. V Čechách vystudoval, oženil se a úspěšně ordinuje a díky čistému přízvuku není na první pohled poznat, že je cizincem. Ale používání třeba zvratných zájmen, které maďarština nezná, je pro něj nikdy nekončícím mystériem. Buď je používá tam, kde nemá, nebo je nepoužívá vůbec. Cituji:

„Ty antibiotika radši dober, jinak bys koledoval!“

Podotýkám, že nebyly ani Vánoce, ani Velikonoce.

„Až přijdeš, tak přijdeš. Ty nehoň!“

„Nebude to bolet, ty neboj!“

Nebo (k mé tehdy dospívající dceři):

„Už se menstruuješ?“

Po mojí komplexní prohlídce při pohledu do protokolu:

„Je to v pořádku, brácho. Můžeš se pokračovat.“

Perlí i jinak:

„Tyhle prášky ti nemůžu napsat. Jsou onamný.“

„Tady v Krčském lese u nemocnice jsou srnky. Vážně! Dokonce i daňky!“

O jednom svém staromládeneckém kolegovi:

„Neoženil se nikdy a žije tatínkem.“

Nebo:

„Tys přišel pejskem?“

Tyto maličké handicapy ale v žádném případě nesnižují kvalitu jeho lékařské práce a stal se nenahraditelnou oporou první interní kliniky Thomayerovy nemocnice.

S češtinou se po svém vypořádává občas i moje žena, ačkoliv je rodilá mluvčí. Její nejslavnější přebrebty automaticky vešly do běžného slovníku, který užívá celá naše rodina. Začalo to zkraje našeho soužití, když jednoho dne vytírala a já přicházel s nákupem. Nařídila mi:

„Zuj se za botama!“

V rozčilení, kvůli jakési nespravedlnosti, vzkřikla:

„No, co?! Tak jim dáme kudlu na nůž!“

„Je tam klavír. Křídlof. Petrof.“

U televizního přijímače:

„To je přímý záznam?“

O dovolené:

„To je hezkej hotelík!“

Při podvečerním sledování hokejového utkání Česko-Švédsko:

„Co budeme k večeři papavsonovat?“

Díky své racionální povaze používá v přímé řeči různé zkratky:

„Všichni kouří kópium!“ prohlásila o jakési skupině narkomanů. O jakou drogu ve skutečnosti šlo, nespecifikovala. Moucha i vosy pro ni jedno jsou:

„Pozor, lítá tu nějaká mosa!“

Povel našemu psu Viktorovi „Pojď, Viki!“, zkracuje na:

„Piky!“

Vyvrcholením jejího zkracování byla tato příhoda: kdysi jsme spolu navštívili veleslavné provedení české verze muzikálu Jesus Christ Superstar. V hlavních rolích Bára Basiková, Kamil Střihavka a Dan Bárta. Při závěrečné děkovačce se ke mně choť naklonila. A zřejmě inspirována originálním tetováním Dana Bárty na rameni mi šeptem sdělila:

„Ten Kamil Střihavka by si asi taky měl nechat udělat nějaké pěkné tetování. Co myslíš?“

„No, já nevím,“ otázka mě trochu zaskočila. „Co by si měl podle tebe nechat vytetovat?“

„No..., no..., no třeba Božíška!“ Fůze Ježíše s Bohem?

Pro označení vytríbeného jazyka mají Britové označení Oxford English, Němci Hoch Deutsch. Jen kvalitní čeština, ani po vášnivých buditelských snahách v druhé polovině devatenáctého století, se odpovídajícího označení nedočkala. Nevadí. Jazyk český žije znamenitě dál! Třeba i přes občasné debakly v našich médiích. Příklad za všechny, zprávy na ČT 1:

„V roce 1996 u nás zkrachovalo sedm banek.“ Věřili byste tomu?!

Čeština žije dál, na rozdíl od času buditelů nejen mezi nejnížší vrstvou naší populace, nebo v hostincích. V posledních letech se vyrojila spousta nových spisovatelů, jejichž jazyk si nezádá s obsahem těch největších skvostů zlatého

fondy naší literatury.

Stává se mi občas, že se zaposlouchám do něčího hovoru. Fascinovaně zjišťuji, jak je možné takto jasně a čistě formulovat své myšlenky. Bojím se až nadechnout, abych jejich čirý tok dotyčnému nepřerušil.

Jazyk český je někdy parafrázován na jazyk těžký. Bez rozdílu každý z nás s ním měl tu a tam nějakou těžkost. Když ale těžkosti překonáváme, otevírají se zvolna před námi bůhví kolikáté komnaty poznání, pochopení, porozumění. Než se úplně otevřou, začneme u sebe! U uživatelů jednoho těžkého jazyka.

Dívka z obrazu

Igor mě pozval na vernisáž.

„To je dost, že už zase vystavuješ doma! Jsi pořád někde v trapu! Absence se protáhla. Na dva? Na tři roky?“ zeptal jsem se ho, když mi telefonoval.

„Tři, ale doufám, že přijdeš!“ odpověděl.

„No samozřejmě, jenom si to musím někam napsat, nebo to v ten moment zapomenou,“ poznamenal jsem.

Potom jsme chvíli tlachali. Jen tak, celkem o ničem. O starých časech i o budoucnosti. Slíbili jsme si, že všechno pořádně probereme, až se potkáme. Igor, můj nejlepší kamarád a dítě štěstěny. On, otřepaný Pražák, předurčený k roli světoběžníka. A já? Kluk ze vsi, který byl nejdál na Hluboké se školním výletem. Igor studoval užitou fotografii, já restaurátorství. Vždycky mu šlo všechno samo. Mně? No nic moc! Musel jsem většinou hodně makat, abych něčeho dosáhl.

Tak je tomu dodnes. Jen s tím rozdílem, že on u fotky zůstal, ale já jsem po střední škole přesedlal na sochařinu a vystudoval Akademii výtvarných umění. Igor se hravě dostal na FAMU. Ale po necelých dvou ročnících odtamtud zběhl kvůli práci. Škola ho zdržovala. A kromě toho už nebylo, co by se od ní naučil. I na střední dělal ročníkové práce na poslední chvíli. Těsně před termínem odevzdání! A stejně byly vždycky ze všech nejlepší. Zběhnutí z vysoké vlastně odstartovalo zářivě novou etapu jeho života. Připomíná pohádku. Jako z nějakého amerického nízkorozpočtového filmu padesátých let. Už na UMPRUMce totiž občas asistoval různým slavným i méně slavným fotografům. A ve druhém ročníku na FAMU se mu poštěstilo spolupracovat s jistým panem VELESLAVNÝM! Měli spolu fotit nějakou exkluzivní reportáž pro Vogue. Ale pan VELEVÝZNAMNÝ si po jakémsi bujarém večírku zlomil v hotelovém výtahu ruku. Byl tudíž neschopen služby a Igor celou tu reportáž dodělal kompletně sám. Velevážený byl natolik nadšen jejím výsledkem, že mu nejen přenechal svůj šestimístný honorář, ale přepustil mu i některé ze svých zakázek. Než se ruka zahojila. Zaměstnal ho dokonce i potom, co se uzdravil,

protože už sám fyzicky nestíhal. A tak můj drahý kamarád začal postupně spolupracovat se všemi důležitými časopisy ve světě i u nás. Spíš ve světě. Jeho doménou jsou fotografie žen a dívek všech ras i barev. Jedním z jeho posledních husarských kousků byly snímky nahých černých modelek na bělostném islandském ledovci. Nápad za milión, výsledek za dva.

Je o něm všeobecně i mimo branži známo, že většina zvěčněných krasavic prošla ložnicemi jeho apartmánů od Prahy až po Kuala Lumpur. Ale zvládá to s bravurou sedmnáctiletého jinocha. Tak jako to zvládal kdysi, kdy se jeho revír omezoval na Malou Stranu, nebo Spořilov, kde tehdy s rodiči bydlel.

A mně, tak jako tenkrát, zůstala jen ta dřina! Ale ne, ne! Kdepak. Nestěžuji si. Práce a zakázek mám habaděj! Peněz taky. Jen nějak nemám čas si je užít. Nemám ženu, ani přítelkyni, nemám někdy čas ani spát. Práce! 99.9% všeho mého bytí. Ve chvílích největšího vyčerpání tupě zírám na bílou stěnu svého ateliéru. Představuji si, jak ten pacholek Igor někde na Portoriku lehounce mačká spoušť svého fotoaparátu před nadržanou a svíjející se mulatkou. A jak před i po bouřlivém odpoledním sexu srká u hotelového bazénu ledové Daiquirie. Ale neměnil bych s ním. Ani mu nezávidím. Jednoduše řečeno: každý z nás žije, jak umí.

Tak, to je prima! Igor už zase vystavuje v matičce Praze. Docela se těším na fotografie krasavic všech světadílů v životní velikosti. Jak ho znám, většinu svých děl prodal už před zahájením výstavy. Různým celebritám, nebo jen obyčejným snobům. Ti platí nejlépe. Ostatně snobové vždycky tučně sponzorovali umění.

Moc na vernisáže nechodím. Ne, že bych je neměl rád. Ale většinou nemám čas. A pokud ano, z radosti, že zase potkávám staré známé, se brzy a strašlivě opiju. Ve finále pak zjišťuji, že ani nevím, o čem výstava vůbec byla. Ani s kým jsem hovořil, nebo jestli jsem nikoho nenaštval. Druhý den se potom probouzím u někoho známého, nebo neznámého. Udiveně civím na neznámý strop. Marně potom vzpomínám, jak se jmenuji, kde bydlím, jaký je den. Neumím prostě pít! Po poslední podobné akci jsem se probudil v dětské